

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2003-2-4 (Devralma)
Karar Sayısı : 03-11/122-56
Karar Tarihi : 20.2.2003

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU
Üyeler : Dr. Kemal EROL, A. Ersan GÖKMEN,
R.Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR,
Mustafa PARLAK, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ,
Rıfki ÜNAL, Tulez BARUTOĞLU

B- RAPORTÖRLER : İbrahim AYDEMİR, Adnan AKGÜN

**C- BİLDİRİMDE
BULUNAN**

: - International Business Machines Corporation
Temsilcileri: Av. Serdar PAKSOY,
Av. Pınar ERYÜREKLİ, Av. Gizem ALPER.
Meydan Sok. No:28 Kat.10 34398
Maslak/İstanbul

D- TARAFLAR

: - International Business Machines Corporation
New Orchard Road Armonk, New York 10504 ABD
- Rational Software Corporation
18880 Homestead Road Cupertino,
CA 95014-0721 ABD

E- DOSYA KONUSU: Rational Software Corporation'ın kontrolünün International Business Machines Corporation tarafından devralınması işlemine izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 22.1.2003 tarih ve 294 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 6.2.2003 tarih, 2003-2-4/Öİ-03-İ.A. sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu, 17.2.2003 tarih, REK.0.06.00.00/14 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-11 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda, Rational Software Corporation'ın kontrolünün International Business Machines Corporation tarafından devralınması işlemi sonucunda, tarafların ilgili pazardaki toplam

ciro ve pazar paylarının 1997/1 sayılı Tebliğ'de belirtilen ciro ve pazar payı eşiklerini aşmadığı ve bu sebeple bildirim konusu devralma işleminin izne tabi bir işlem olmadığı ifade edilmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

H.1.1. International Business Machines Corporation (IBM)

IBM, 1911 yılında The Computing Tabulating Recording Company adı altında New York eyaleti kanunlarına göre kurulan ve bilişim teknolojileri (BT) sistemleri, malzemeleri, bilgisayar yazılımı, ağ sistemleri, saklama aygıtları ve mikroelektronik ile ilgili bilişim endüstrisinin gelişmiş ürünlerini üreten ve satışını yapan bir şirkettir. IBM'in hiçbir hissedarı şirketi kontrol etmeye yetecek kadar kayıtlı sermayeye sahip değildir.

IBM, Türkiye'deki faaliyetlerini IBM Türk Limited Şirketi aracılığı ile sürdürmektedir. Bu şirket 1938 yılında Watson Business Machines Türk Limited Şirketi ticari unvanı ile faaliyete geçmiştir. IBM'in Türkiye'de altı adet iştiraki bulunmaktadır. Bu şirketler genelde servis ve danışmanlık hizmetleri alanında faaliyette bulunmak amacıyla kurulmuşlardır.

H.1.2. Rational Software Corporation (Rational)

Rational, Delaware eyaleti hukukuna göre kurulmuş, NASDAQ Menkul Kıymetler Borsası'na kote olunmuş ve bilgisayar yazılımı geliştirme araçları üretim ve satışı faaliyetleri ile iştigal eden bir şirkettir. IBM, bilgisayar yazılımı geliştirmenin yapım aşamasına dönük yazılım araçları geliştirirken Rational, bu aşamanın alt sektöründe kullanılan analiz etme, tasarımlama araçlarını ve üst sektöründe kullanılan test etme ve yazılım geliştirme prosesini yönetme (yazılım yapılanış ve kütüphane sistem) araçları üretmektedir. Rational'ın yapım araçları sınıfında ürettiği tek yazılım, askeri alanda kullanılan *Ada* programlama diline ait bir 3GL (üçüncü kuşak dil) yazılımıdır.

Rational'ın Türkiye'de herhangi bir iştiraki bulunmamaktadır. Rational, Türkiye'ye yaptığı satışları Fransa'da kurulu Rational MedEast adlı şirket vasıtasıyla yönlendirmektedir. Rational ürünleri Türkiye'de münhasır dağıtıcı olmayan Bildem Bilgisayar Destekli Mühendislik Müşavirlik Ticaret Limited Şirketi (Bildem) tarafından gerçekleştirilmekte, bu firma başka markalarda bilgisayar yazılım ürünlerinin distribütörlüğünü de yapmaktadır.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Bilgisayar yazılımı geliştirme faaliyetlerinin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi bakımından; yazılımı analiz, tasarım ve test etmek ve aynı zamanda yazılım geliştirme sürecini yönetmek amacıyla bilgisayar yazılımı geliştirme araçları kullanılmaktadır. Bu araçlar yazılımın ortaya konulması bakımından gerekli olmasa da bilgisayar yazılım geliştiricileri tarafından yazılım üretim sürecinin verimliliğinin artırılması amacıyla kullanılmaktadır.

Bilgisayar yazılımı geliştirme araçları talep açısından aşağıdaki dört alt pazara ayrılabilir:

- Analiz, tasarım ve modelleme araçları,
- Yapım araçları,
- Test araçları,
- Bilgisayar yazılımı yapılanış yönetim araçları/Kütüphane sistemi.

Bu dört başlıkta belirtilen bilgisayar yazılımı geliştirme araçları, yazılımın geliştirilmesinde kullanıma alanları bakımından birbirinden farklı, fakat üretim sürecinde birbirini tamamlayıcı fonksiyonlara sahiptir.

Analiz, tasarım ve modelleme araçları, bilgisayar yazılımının ilk aşamasını oluşturan kavramsal analiz esnasında, veri tanımlarının, programlama belirtilerinin ve kodlarının oluşturulması yoluyla yazılım detaylarının haritasının çıkarılmasında kullanılan yazılım ürünleridir.

Yapım araçları, oluşturulan bilgisayar yazılım kodunun yazılması esnasında kullanılır. Temel düzenleyici ve derleyici fonksiyonelliği sağlar ve otomatik kod oluşturur. Rational tarafından üretilen 3GL araçları, yapım araçları kategorisinde sınıflandırılan yazılımlardır.

Test araçları, hazırlanan yazılımın test edilmesi ve hataların tespit edilmesine olanak sağlayan, oluşturulan yazılımın istenen platformda başarılı biçimde çalışıp çalışmadığını denetleyen yazılımlardır.

Bilgisayar yazılımı yapılanış yönetim araçları/kütüphane sistemi, yazılım üretim sürecinde uygulamaların kaydedilmesini ve düzeltilmesini, aynı zamanda farklı mekanlardaki geliştirici takımların aynı projede çalışma olanağını sağlar.

Bilgisayar sektörü yüksek teknoloji içeren, karmaşık bileşenlere sahip ürünler ortaya koyan bir sektördür. Bu bileşenlerin her biri kendine has bir işlev görmekte, bu nedenle bir diğeriyle ikamesi nadiren mümkün olmaktadır. Bilgisayar yazılımı geliştirme araçları pazarı da genel anlamda işlevsel bütünlük arz etmekle birlikte talep yönünden çok sayıda alt pazara bölünebilir. Sayılan bu alt pazarlar kendi içlerinde ikamesi mümkün olmayan ürünler barındırmaktadırlar. Bu ürünlerin her biri ayrı ayrı Ar-Ge, yetişmiş personel ve know-how gerektirmektedir. Dolayısıyla bu sektörde üst başlıklar altında genel pazar tanımları yapmak, pazardaki rekabetçi yapıya ilişkin doğru değerlendirmede bulunmayı engellemektedir.

Devralmaya konu olan Rational, yapım araçları alt pazarında spesifik bir ürünle kayıtlı olarak oldukça sınırlı olmak üzere, bu alt pazarların tümünde faaliyet göstermektedir. IBM ise yapım araçları ve kütüphane sistemi pazarlarında faaliyet göstermektedir.

IBM yapım araçları pazarında, 3GL araçlarının bir dalı olan *WebSphere Studio* ürünleri kategorisinde çeşitli yapım araçları üretmektedir. Rational ise

yine 3GL araçları sınıfına giren, fakat IBM'in desteklemediği ikincil programlama diline (*Ada*) ilişkin *Apex* adlı bir ürün arz etmektedir. *Ada* askeri uygulamalar için bilgisayar yazılımı tasarlayan eski *niche* programlama dilidir. İki firmanın ürettiği bu ürünler işlevsel bakımdan birbirinden oldukça farklı, ikameleri söz konusu olmayan ürünlerdir. Bu nedenle başvuru konusu devralma işlemi, yapım araçları pazarı bakımından yoğunlaşmaya yol açmayacaktır.

Kütüphane sistemi pazarında ise, IBM yalnızca kendi platformlarında çalışabilen *zSeries* ve *iSeries* olarak bilinen yazılım araçlarını üretirken Rational IBM'in işletme platformlarında çalışabilen ürünler tasarlamamış ve üretmemiştir. Öte yandan IBM'in bu pazardaki adı geçen ürünleri yalnız ana bilgisayar platformunda çalışırken, Rational sadece ana dağıtım platformlarına dönük üretim yapmaktadır. Dağıtım platformu, anabilgisayar gibi merkezi host sistemleri için değil, "müşteri/server" ağı için tasarlanan bir bilgisayar yazılımı uygulama ortamıdır. Dağıtım platformları, merkezi olmayan BT sistemleridir ve genelde Microsoft'ın Windows işletme sisteminde ve daha nadiren UNIX'de çalışan birçok bilgisayardan oluşurlar. IBM ise bu alanda kendi merkezi ana bilgisayar platformuna dönük olarak yazılım geliştirmektedir.

Başvuru konusu devralma işleminde ilgili ürün pazarı, devralınan şirketin faaliyet alanlarını teşkil eden ve bilgisayar yazılımı geliştirme araçları pazarının alt pazarlarını oluşturan "*analiz/tasarım/modelleme araçları*", "*ada programlama dilinde kullanılan 3GL araçları*", "*test araçları*" ve "*dağıtılmış platformlarda çalışan kütüphane sistemleri*" pazarları olarak tespit edilmiştir.

H.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili ürünlerin Türkiye genelinde satımının mümkün olması ve pazar farklılaşması yaratacak faktörlerin bulunmaması nedeniyle ilgili coğrafi pazar "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak belirlenmiştir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Bildirime konu işlem, IBM tarafından Rational'ın kontrolünün devralınması işlemidir. Bu nedenle anılan işlem, 1997/1 sayılı Tebliğ'in 2. maddesinin (b) bendi uyarınca bir "devralma"dır.

Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, Rational'ın Bildem'in satışları vasıtası ile ilgili pazarda 2001 yılı itibarıyla elde ettiği cironun 365.683.018.320 TL., pazar payının ise; analiz/tasarım/modelleme pazarında %8.8, ada dilinde kullanılan 3GL araçları pazarında %2.4, test araçları pazarında %22.8 ve dağıtılmış platformlarda çalışan kütüphane sistemleri pazarında ise %7.5 olduğu, bunun yanı sıra IBM'in ise ilgili pazarda faaliyeti bulunmadığından pazar payı ve cirosunun bulunmadığı anlaşılmıştır.

Yukarıda yer alan bilgiler çerçevesinde dosya konusu işlem, 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar

Hakkında Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4. maddesinin; *“birleşmeyi veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, Ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın %25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmibeş trilyon Türk Lirasını aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunludur.”* hükmü ile getirilen pazar payı ve ciro eşikleri açısından değerlendirildiğinde, söz konusu devir işleminin, tarafların sahip oldukları toplam pazar payı ve ciroları yönüyle 1997/1 sayılı Tebliğ'de yer alan eşikleri aşmadığı, dolayısıyla anılan Tebliğ kapsamında izne tabi bir devir işlemi olmadığı anlaşılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespitler ve değerlendirmeler doğrultusunda, Rational Software Corporation'ın kontrolünün tamamının International Business Machines Corporation tarafından devralınması işleminin, 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'de öngörülen eşiklerin altında kaldığına ve anılan Tebliğ kapsamında izne tabi bir işlem olmadığına OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.